

Abonamentul:

Pentru monarhie:
Pe an 12 cor., $\frac{1}{2}$ an
6 cor., $\frac{1}{4}$ an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frc., $\frac{1}{2}$
an 9 frc., $\frac{1}{4}$ an
4 frc. 50 cm.

Foia apare în fiecare
Sâmbătă.

Unitatea

Inserțiuni:

Un șir garmond:
odată 14 fl., a doua
oră 12 fl., a treia
oră 10 fl.

Toț ce privește foia,
să se adreseze la: Re-
dacțiunea și admini-
strațiunea „Unitel”
în
Blaș.

Foie bisericescă-politică.**Anul XIV.****Blaș 16 Iuliu 1904.****Numărul 29.****Cătră P. T. Abonenți.**

Începându-se semestrul al 2-lea rugăm pe On. abonenți, să binevoiască a-și renouă abonamentul; iară cei ce sunt în restanță să ne trimită fără amânare suma datorită, căci foia are lipse mari și arzătoare.

Administrațiunea.**La groapa lui Stefan cel Mare.**

(=) „În ziua de 2 Iulie (v.) 1504 Stefan-Vodă cel Mare se stânga de o moarte blândă la Suceava, în desevarșita pace măreată ce se boltia asupra întregii țări pe stâlpii puternici ai biruințelor sale.

„Pentru cea din urmă oară porțile cetății se deschideau înaintea aceluia ce luptase barbătește cea mai grea din luptele sale. Boierii călări, în haine de urșinic și aur, unii bătrâni ca și stăpânul adurmit, cei lași în toată puterea vârstei și în avântul încrezător al tinerețelor, incunjurau sicriul înfășurat în stofe scumpe. Sulițele ostașilor se ridicau drepte în văzduhul limpede și zâmbitor al zilei de vară. Alaiul străbătea holdele grele de bogăție în drumul spre mănăstirea Putnei.

„Din turnul de strajă de-asupra porții clopotele prindeau a vui cu jale. Soborul întreg al Moldovei, sub mitrele scânteietoare de pietre scumpe, Mitropolitul, episcopul de Roman, episcopul de Radauți, egumenii, cari putuse să se încingă pentru această lungă cale, primiau în cântările iertării de păcate pe stăpânul tuturor. Vecinica pomenire se cerea pentru acela ce se făcuse vrednic a fi pomenit de neamul său în vecii vecilor. Apoi întunerecul gropniții umbria tot mai mult fața poruncitoare, acum înseninată și pletele albe, rare ale bătrânului. Și pe când lacrimile brăzdau cele mai aspre obrazuri, minunata lespede de marmoră săpată

pecețuia micul mormânt, în care încăpuse totuș rămășițele celui Mare.”

Ast fel parentează măiestrul Iorga, cea din urmă cale a viteazului Voevod, calea cătră mormântul lui de la mănăstirea Putnei.

Se împlinesc astăzi patru sute de ani de la această zi și strănepoții răsăliți ai marelui Voevod se adună din cele patru unghiuri ale României, ca să se roage împreună „pentru odihna repausaților robilor lui Dumnezeu: Stefan Voevod și cei împreună luptători pentru biruința sfintei cruci și pentru mărirea neamului nostru”....

Grele și vitrege erau împrejurările între cari Stefan a urcat tronul unei țări sguduite până în temelii de lâcomia vecinilor mai puternici și de nesfârșitele certe interne pentru domnie. Grele și vitrege erau cu atât mai vârtos, că nici chiar cu domnitorii din Muntenia, frații de un sânge, nu se putea înțelege, înzădar încercase de vre-o patru ori să-și așeze acolo un domnitor după plac. Acestia numai de cât îi deveniau nerecunoscători, juruind alipire și supunere Turcilor. Matia de altă parte îi plăcea să-l considere drept vasal de al lui, ear Polonii se folosiau de asemenea de ori ce ocazie să-și asigure supremația asupra-i. Viteazul Voevod întrunea însă toate cerințele prudenței pentru a se apăra față de acești dușmani multipli, înfrângând cu eroism pe unul, până ce cu cei alaiți trăia în legături prietenești. Biruiește pe Matia la Baia, înfrânge oardele lui Suliman-Pașa la Rahova și Răsboieni, și ingenunchiază craiul leșesc în codrul Cosminului... Legenda ne spune, că Ștefan a înjugat la pluguri pe toți Leșii căzuți în mâinile lui, și ară cu ei o mare câmpie, pe care sămănând-o cu ghindă, crescu o pădure de stejari, numită mai târziu „Dumbrava roșie” căci fusese udată cu sânge leșesc.

„Atletul lui Christos” supranumit ast fel Stefan de însuși Pontificele, reușește singur a se împotrivi oardelor turcești, acum când Huniade era mort, iar lumea creștină era înmărmurită de groaza acestor păgâni fanatici, și opin-

tirile lui la „Poarta Creștinătății” cum însuși numia Moldova, au întârziat cu jumătate de veac inevitabila catastrofă de la Mohács.

În decursul domniei lui de patruzeci și șapte de ani, a avut treizeci și patru de strălucite biruințe, din cele treizeci și șasă de lupte câte a purtat.

După fie care din aceste strălucite biruințe, Stefan alerga la altarul Domnului ingenunchiând: „Tu ai biruit, Doamne, a ta este isbânda!” Poruncia apoi, că toată țara să postească patru zile cu pâine și sare, resplătia pe cei ce luptaseră vitejește, împărția din trofeele luate de la Turci Pontificelui din Roma, lui Cazimir și lui Matia.

Numărul mănăstirilor și bisericilor ridicate de el, ajunge la cifra de patruzeci. „Și pentru toate aceste — zice cronicarul — și peste toate aceste din cele patruzeci de locașuri sfinte — pe care Stefan le-a zidit mulțămîntă lui Dumnezeu, de câte ori pe vrăjmași a împilat — neîncetat și în toate zilele mireasma rugilor ferbinți cătră Dumnezeu pentru pământul țării Moldovii se ridica. Cât nu numai de isbânzile lui pământul Moldovii suna, ci și de slujbele ce se făcea în bisericile sale răsuna.”

De aceea nu e mirare că nimbul lui de nemurire crește în proporția anilor, adăugându-i personalității lui istorice aoreola blândă a tradițiunii: domnitorul cel atât de temut în războaie, cel atât de sever în păzirea legii creștinești se înduioșează și-i dăruiește lui Burcel, movila de moșie și un plug cu patru boi....

Stefan cel Mare, cel Bun și cel sfânt!

„Îngropat-au pe Stefan-Vodă — scrie Ureche — în mănăstirea Putna cu multă jale și plângere tutulor locuitorilor țării, cât plâneau toți ca după un părinte al lor; că cunoșteau toți, că s'au scăpat de mult bine și apărare. Ce după moartea lui, îi ziceau sfântul Stefan Vodă, nu pentru suflet, că este în mâna lui Dumnezeu, că el încă a fost om cu păcate, ci pentru lucrurile sale cele vitejești, carele

nimenea din Domni, nici mai înainte, nici după aceea nu l-au ajuns."

Mircea cel Bătrân, Stefan cel Mare și Mihail Viteazul sunt cele mai strălucite figuri, cari varsă lumină asupra întunecului trecutului nostru, în trei veacuri succesive: unul la un veac.

Și abia după patru veacuri ajung urmașii să serbeze în mod vrednic amintirea celui mai mare dintre cei mai mari.

Când scriem șirele aceste, clopotele vechei mănăstiri Putna, chiamă la sărbătoare toată suflarea românească, să ingenunchieze la căpătâiul Marelui Voevod. Și în mijlocul cântărilor sfinte Mitropolitul Vladimir de Repta, va aduce mulțămintă Cerului, care cu înțelepciune nemărginită ocârmuește soarta popoarelor, pentru marile faceri de bine revărsate asupra neamului românesc, implorând iertare străbunilor și gloriosului lor Stăpân, „iartă-i pe ei de toate greșelele și-i odihnește în împărăția Ta“...

Și în vreme ce osămintele risipite în țărăni vor rămânea mute, spiritul marelui Voevod va plana de-asupra tuturor și deasupra neamului întreg ca o binecuvântare dumnezească, ca un simbol al unității noastre etnice de la Nistru până la Tisa, de la Mare la Hotin. . . .

În fața pericolului.

Mari și grele au fost încercările, la cari a fost spus neamul nostru în toate timpurile, și cu toate acestea mulțămintă firei vâjnoase a acestuia, vedem că și astăzi aproape după 2000 ani de când soarta l'a adus pe acestea plaiuri, încă tot stă, se luptă și se validează poate mai tare ca ori când altă dată. Provedința divină nu l'a lăsat să piară, ci în toamă pe cum poporul jidovesc în pustie a fost condus prin nor de foc, așa și poporul românesc, când era să succumbă, îi trimetea Dumnezeu martiri și conducători, cari să-l povățuiască și scoată de la perire.

Năvălit'au peste el hoarde barbare, dar nu l'au nimicit. Acelea au dispărut de mult, însă ei a rămas.

Prin legi draconice fost'au adus la stare de ilot: „praeter mercedem laboris sui nihil habet“ (Trip. Verb.), cu toate acestea astăzi îl vedem liber și înflorind pe terenul economic, iar legile nefaste și contrare firii de mult abrogate.

Legea și religiunea poporului nostru erau desprețuite și numai tolerate, iar astăzi se bucură de liberul exercițiu al religiunii.

Drepturile politice, de cari era despoiat cu totul, și pentru cari s'a luptat cu atâta tărie episcopul de pie memorie I. I. Klein, astăzi sunt în parte câștigate, și poporul nostru înaintea legii e egal cu alte popoare din patrie.

Limba slavonă, de care răsuna odată bisericile noastre, astăzi e isgonită de pretutindenea și locul ei îl ocupă dulcea noastră limbă românească.

Esempile de asemenea așa putea aduce cât de multe, însă câte le-am adus sunt de ajuns ca se vedem și să-ne convingem de

încercările prin cari a trecut poporul nostru și să dăm mulțămintă lui Dumnezeu, care cu mână tare și cu braț înalt l'a scutit și apărat de nimicire în mijlocul atâtor restriste și furtuni.

Astăzi iarăși este spus poporul nostru la o grea încercare. Ne e amenințată limba noastră scumpă și prin ea însuși naționalitatea. Mania de a magiarisa tot sufletul viu din aceasta țară, de care sunt cuprinși stăpânitorii ei de astăzi, pare a fi ajuns la culme. Neîndestulți cu rezultatele obținute până acum în această direcțiune, au pregătit un nou proiect de lege. În urma cârnă, dacă va deveni lege, zilele celor mai multe din școalele noastre populare sunt numărare. Pe de-o parte susținătorii lor nu vor putea solvi salariul docental prescriș prin acela, iar pe de altă parte, vor înceta a mai figura ca școli românești, căci învățătorii vor trebui să propună aproape exclusiv în l. magiară ca să poată satisface cerințelor noului proiect, și în cazul acesta nice nu are sens să jertfim atâta pentru susținerea lor, când ele își pierd direcțiunea firească. Dacă statul urmărește scop unilateral prin școli, atunci le și susțină dânsul.

În preparandii de asemenea va trebui să se propună în l. magiară, căci învățătorii numai așa vor putea depune esamenul în această limbă. Multe pretinde noul proiect, cari pentru noi sunt jicitoare și pe cari Mitropoliții nostri le-au arătat în ancheta ținută, însă glasul lor a fost, glasul celui ce strigă în pustie. Proiectul are să devină lege.

Pe dreptul deci, inimile noastre se umplu de cea mai mare îngrijire în fața unui atentat. Și care ar fi românul, credincios bisericii sale, care să nu se revoalte în întreg internul său când vede cele ce se petrec față de dânsul?

FEUILLETON.

COMPANISTUL.

Mister Withehall era proprietarul demn de invidiat al primei cancelarii de reclam din Newyork. Era vestit de inventios în lauda diversilor articlii puși în comerț. Reclamele lui se aflau și pe piscurile celea mai înalte, unde numai turiștii cei mai îndrăzneți cutează să se suie, dar se aflau și în adâncurile prăpăstioase ale văilor, unde omul normal ajunge numai cu punerea capului. El arangia cele mai succese focuri bengalice, când trecătorii curioși cetiau anunțurile: „Păpuși eleganti, trainici și ieftini poți cumpăra la firma Klein, în strada mică Nr. 13.“ „Coloniale veritabile se află la frații Jackson.“ „Pălăriile cele mai moderne sunt la erezii lui Arendt, strada Metropoliei, Nr. 114.“ Impiegații din cancelaria dânsului folosiau cele mai iscusite apucături pentru a lăuda apa de dinți a firmei Michalsham, ori pomada pentru păr a fraților Berger.

Într-o sară Mister Withehall, stătea gândit în chilia sa de lucru bătându-și capul să afe ceva anunț extra-ordinar, prin care să facă cunoscut lunei întregi balsamul de întinerire alui G. Gerschel. Luorul mergea cu anevoiă, căci aripa Musei nu l'atinsese încă. Vremea trecea repede, când aude ceva șgomot suspect în parter

— Ce să fie și aceasta? Își zice regele reclamului, doară nu au intrat hoții în chiliile din jos?

Pune mâna pe revolver, scoboară repede treptele, deschide bolta și numai de cât observă un individ, care decima de a binele casseta. Hoțul simțându-se la strâmtoare, cearcă cu dibăcie să scape curat, dar Mister Withehall îi țintește revolverul spre piept și strigă: „Ori stai nemișcat, ori îți dau glonț“.

Hoțul răspunde cu sânge rece: Nu mai începe îndoială, că mai bine stau nemișcat, de cât să mă împuști. Acest răspuns nimerit i-a impus proprietarului și curios îl apostrofează pe tâlharin.

— Dar bine domnule, cum ai putut intra în boltă și cum ai fost în stare să-mi deschizi casseta, care e făcută de prima fabrică din Filadelfia?

— Te poți convinge, că fabricatele din Filadelfia nu plătesc o zală. Cetindu-ți reclamele mi-am adus cele mai puternice instrumente, când colo zarurile mult lăudate se desfac la prima încercare.

— Să nu crezi așa ceva. Treaba aceasta ți-a succed numai dtale, care ești cel mai iscusit spărgătoriu de casse. Nesmintit furtul acesta ar fi fost viu discutat și comentat în toate părțile.

— Sigur. Prin urmare dta trebuie să-mi mulțamești pentru reclama, ce ți-am făcut'o și să te areți recunoscătoriu prin un — honorariu cinstit.

Withehall auzind vorbele hoțului bagă revolverul în busunariu, căci îi venise o ideia, carea avea să facă epocă în istoria reclamului.

— Domnule, dacă dispui de puțin timp liber, vino la mine în cancelarie, așa vrea să-ți comunic ceva interesant.

— În noaptea aceasta sunt liber, căci preste programul fixat am trecut deja.

Peste câte-va minute ambii erau în cancelaria din etajul prim și comodisând pe niște scaune foarte practice au început o convorbire minunată.

— Chiar în bună vreme m'ai chemat aci, căci la dreptul vorbind și mie-mi prinde bine puțin repaus, zice hoțul. În vara trecută a fost espozitie în San-Francisco, am avut tare mult de lucru și n'am putut merge la băi. Omul laic nici n'ar crede cu câtă greutate ne câștigăm și noi până de toate zilele.

— Dta, după cum se pare, te ocupi de mult cu meseria aceasta?

— Deja din prunție am simțit în mine o atragere deosebită spre cariera aceasta. Părinții s'au trudit mult, să mă abată de la propusul meu, dar înzădar, căci mutatîs mutandîs le-am argumentat cu vestitul vers alui Ovidius Naso: „Parce pater, nunquam tibi carmina dicam.“

— Mă bucur și mă grăbesc a-ți face un ofert foarte avantajos. Ști bine, că furturile mai de samă sunt descrise prin jurnale. Numele firmei respective vine în circulație, prin urmare furtul îi face reclamă. Ce-ai zice, dacă eu te-ași angaja, să spargi numai acele prăvălii, cari comandă în cancelaria mea câte un furt intenționat?

Hoțul a rămas frapat de geniala idee a proprietarului, care ast fel continuă:

— Agenții nostri ar face unei ori altei prăvălii propunerea confidențială, să-și comande câte un furt în oare anumite, când apoi dacă chiar au voie pot să-și pună și păzitor. Bine înțeles aceștia vor trebui legați, ceea ce schimbă mult natura lucrului căci furtul simplu trece în răpire. Comanda va costa ceva mai multșor, dar jurnalele vor scrie articoli sesanționali și numele

Eu sum de părere că înșiși plămîntorii noului proiect de lege se nimesc de el și cugetă că nu poate avea urmări bune!

Când reformații au avut să contopească biserica noastră în a lor, ni-au tradus cărțile bisericesti din slavonește în românește, și prin aceasta în loc să ne contopească, ni-au deșteptat simțul național și au obținut chiar contrariul, căci luminându-ne am îmbrățoșat s. Unire cu biserica Romei și am ajuns la cunoștința originii noastre. — Cine poate prevedea ce urmări poate să aibă și noul proiect de lege față de școli? Că poporul nostru, în urma lui s'ar pierde ca naționalitate, cu greu aş putea crede, căci mi-se pare un lucru paradox și contra firii. — Mai grea de rezolvat îmi pare chestiunea, că ce vom face cu școlile și cu învățătorii? Nu-mi impun părerea nimenui, dar eu cuget să păstrăm status quo, să continuăm mai departe ca până acum, iar dacă cu forța ni-le vor închide și lua, facă-o. Forței trebuie să cedăm.

Noi să ne încredem în Dumnezeu și în geniul bun al poporului nostru, rugând pe Atotputernicul, ca pe cum în trecut nu l'a lăsat să piară așa să nu-l lase nice de astădată. Într'aceea să fim la înălțimea misiunii noastre, și de pe amvon și cu ori ce ocaziune, să nu încetăm a-l îndemna la iubirea de lege, limbă și neam.

Atâta în fața pericolului, ce ne amenință.

Brețc 29 Iunie 1904.

Cel mai mic între frați.

Un smerit memoriu

(Continuare.)

Deci iar un an sublim și iubilare. Ba un iubilare în special și pentru diecesele noastre greco-catolice române de Gherla și

Lugos, iubileu de 50 de ani de la fericita lor înființare. Înalt Preasfințiiile Voastre bunii și iubirii nostri Arhiepiscopului și Episcopului ne-ați îndemnat și neîncetat ne îndemnați cu sfatul și fapta ca să comemorăm și acest an atât de scump mai ales pentru noi românii.

După sfatul Înalt Preasfințiilor Voastre în anul 1900 s'a făcut în multe locuri faptele cele mai mărețe, — dovadă fundațiunile pie și monumentele aridicate.

Anul acesta iubilare despre aniversarea a 50-a de la solemnă promulgare a dogmei de credință despre neprihănită concepțiune a Preacuratei Vergure Maria, — anul acesta sfânt ce așteaptă de la noi? și ce vom face noi? ca pururea memorabil să fie înaintea posterității greco-catolice române?...

Trebuie să facem ceva, ni să'npune imperios și fără amânare să facem ceva lucru măreț, frumos și de folos. Așteaptă aceasta de la noi Biserica catolică a lui Christos, așteaptă Părintele nostru bun Pontificale Papa Piu al X-lea, așteaptă poporul credincios și așteaptă mai ales Immaculata Vergura Maria, Mama noastră cerească, care într'atâtea amar de nevoi și năcazuri ne-a scutit ca să rămânem și perseverăm tari în credință, ca să fim în viață și cu o nădejde sfântă într'un viitor mai liniștit mai fericit.

Scopul acestui smerit memoriu este în legătură cu așteptările aceste puse în fața noastră.

Cu frică și umilință fiească, cu conștiința curată și liniștită, dar și cu încredere filială m'apropriu de treptele tronurilor arhieresti ale Înalt Preasfințiilor Voastre, unde prosternut cu smerenie îmi ridic glasul rugător și în numele „Cununei“ Preafericitei Vergure Maria din parochia gr.-cat. română a Jolibului, ca să îmi fie grațios și cu bună-voință ascultat.

Rugăm cu umilință și sfântă nădejde pe Înalt Preasfințiiile Voastre, darul și pozoaba sfintei noastre biserice gr.-cat. române, ca cu virtutea, înțelepciunea și puterea dată de la Dumnezeu, în conțelegere și împreună lucrare să binevoiați preagrățios a dispune, ca anul acesta iubilare să se eternizeze în întreaga noastră provincie mitropolitană, în

toate diecesele, în fie care parochie de sub blânda oblăduire și guvernare a Înalt Preasfințiilor Voastre. Și fiind că e iubilare măreț al concepțiunii neprihănite a Preafericitei Vergure Maria să dispuneți preagrățios, ca să se înființeze în tot locul, în toată parochia și obligator societățile mariane, după cum și îndemnați suntem la aceasta de Părintele nostru glorios regnante Papa Pin al X. și pe baza planului de regulament ce l'am contemplat și compus în liniamente generali și în următoarele, și care proiect cu smerenie fiească îl sustern apretierii părințești și înțelepte a Înalt Preasfințiilor Voastre.

* * *

(Va urma).

Nr. 60—1904.

Concurs de primire în Seminarul junimeii române gr.-cat. stud. din Blaș.

1. Părinții, cari voiesc să-și așeze băieții pe anul scol. 1904/5 în seminarul junimeii române greco-catolice de la gimnasiul superior gr.-cat. din Blaș, prin aceasta sunt avisati, că termenul concursului de primire (se primesc numai gimnasiști) este 14 August st. n. a. c. Cererile de primire sunt a se adresa Preaveneratului Consistor Mitropolitan din Blaș, și ce privește pe băieții, cari în anul scol. trecut, nu au fost elevi ai seminarului junimeii, cererile au să fie instruate cu *estras de botez, testimoniu de pe anul scol. trecut și atestat de revaccinare*. În cerere părinții sau îngrijitorii au să-și însemne locuința și posta ultimă cu acurateță și să declare că cunosc deplin toate condițiunile și să obligă a le împlini pe toate. Ca rezoluțiunile să se poată espeda francate, petenții sunt rugați să alătore marcele postale de lipsă.

firmei respective va ajunge la urechile publicului mare în mod sigur și hotăritor.

— Să-mi dai voie, să te felicit, zice hoțul, ai o idee genială.

— Așa dar îmi primești ofertul?

— All right! Să fie într'un ceas cu noroc!

— Toți membrii companiei Dta devin împiegații cancelariei mele. Vor primi salariu fix și tantiemele convenite. Dta vei fi responsabil, ca dăușii să nu facă airea hoții, de cât în prăvăliile, unde e de lipsă.

— Fără îndoială vom ataca numai boltele comandate, dar să-mi permiți o mică digresiune. Ce am păți dacă poliția ni-ar prinde pe oare care din trupă, ori poate chiar pe mine.

Witehall replică surizând:

— Sper, că aceasta e imposibil.

— Ba chiar de loc nu-i imposibil; și eu cred, că ar fi în interesul nostru, ca din când în când să pună mână pe câte unul din noi, de oare ce în atari casuri jurnalele scriu mai amenunțit lucrul și clienților nostri li-se face un reclam neprețuit.

— Care va trebui plătit mai scump...

— Nesmintit. În contractul, ce vom încheia, trebuie să adăgem un punct, în sensul căruia împiegatul, care ar deveni prins și aruncat în prinsoare pe câte-va luni, ori poate chiar și ani, să capete un premiu ecivalent, după ce scapă din închisoare. — Sper, că Dta afli lucrul acesta de foarte just.

— Așa cred și eu. De altcum putem să formulăm contractul acum îndată, nu mai cât un not fel de contract cu greu îl va ratifica notariul public...

Hoțul se scoală indignat de pe scaun și zice:

— Ce crezi domnule, cu cine ai a face? Nu mă îndoiesc un moment, că între oameni de caracter o strângere de mână valorează atâta, cât un sigil al notarului public.

Calculul a succes splendid. Isteții comercianți din lumea nouă au priceput la moment însămnătatea acestui nou soi de reclam, când li-s'au ofertele discrete din partea agenților lui Witehall. Fără multă batere de cap multe firme, mai vartos cele aproape de faliment și-au comandat câte o spargere, căci aveau deplină încredere în garanța dată de vestita cancelarie a lui Witehall, că obiectele furate și le recapătă nedecimate.

În scurtă vreme numărul furturilor s'a urcat așa de tare, în cât opinia publică era aproape să pretindă introducerea staturului, căci averea privată ajunsese în perfectă nesigurantă. Lucrul se agrava mult prin împrejurarea, că hoții erau favoriti speciali ai fortunei. Întru cât nici unul nu apucase pe mâinile justiției.

Dar: sunt certi denique fines. La câte-va luni după încheierea contractului Mister Witehall e întimpinat de directorul cancelariei sale cu vestea de tot surprinzătoare, că în noaptea precedentă a fost prins înșuși conducătorul bandei de hoții.

Un fior rece l-a cuprins pe regele reclamului. Din raportul directorului se vede, că discretul companist a fost surprins tocmai când se degaja de o comandă delicată în bolta de bijuterii a lui Dickson. De present era la răcoare.

Furtul în scurtă vreme a ajuns la pertractare. Witehall și Dickson erau printre ascultători, ambii fiind cuprinși de o frică nu ordinară, căci se putea foarte ușor, ca

hoțul dat în judecată să desvălească tot lucrul și atunci... adieu cinste, adieu bunăstare!

Hoțul e introdus în sala de pertractare. Privește îndestult peste publicul, care cuprinsese și celea din urmă locuri. — Observă și pe cei doi interesați și le aruncă o privire de încurajare. Să pleacă înaintea presidentului și făcând o față pocăită declară, că vrea să mărturisască totul. Presidentul se bucură de această declarațiune atrăgându-i atențiunea, că împrejurarea aceasta îi va micșora pedeapsa.

Witehall și Dickson erau să leșine de spaimă.

— Da, eu am spart bolta lui I. Dickson din strada Edison nr. 546. Am fost sigur, că acolo pun mână pe lucruri prețioase, căci doară reumele acestei firme era cunoscut în lung și lat.

Fața comerciantului s'a înseninat. Mărturisirea devenia interesantă.

— Nici nu m'am îngelat în așteptare, continuă hoțul. Îndată ce am desfăcut ușa, o priveliște admirabilă mi s'a desfășurat înaintea ochilor. Am văzut un șir nesfârșit de bijuterii de tot soiul. Văzută am cercei pentru fetișcane simple, dar admirat'am și diademe vrednice de prințese. Se putea convinge omul, că bolta aceasta nu e un cuib de șarlatani, ci e proprietatea unui om, care și-a propus firm să satisfacă și gusturilor celor mai rafinate, și pretenșiunilor celor mai modeste.

Witehall și Dickson saltau de bucurie. Acesta-i caracter! Nici în fața justiției nu-și uită de angajamentul luat asupra. Face reclam în fața numerosului public și în prezența atâtor jurnaliști, cari îi prind toată vorba.

2. Pentru elevi sunt de a se plăti: 8 cor. ca taxă de înscriere, 250 cor. pentru quartir, vipt, luminat, spălat, încălzit și în cas de lipsă medic și medicină; 2 cor. taxă de scaldă; 6 cor. taxă pentru scrobitul rufelor, așa dară cu totul 266 cor. la an, fără scrobite 260 cor. Taxa de înscriere, de scaldă și de scrobitul rufelor are să se plătească toată de odată cu ocaziunea înscrierii, suma de 250 cor. în 2 respective în 4 rate anticipative ast fel, că în 1 Septembrie cu ocaziunea prezentării sunt a se plăti cel puțin 76 cor. respective fără scrobite 70 cor. În cas de două rate, rata primă va fi de 136 cor. și se va plăti în 1 Septembrie, a doua de 130 cor. și se va plăti în 1 Februar; în cas de 4 rate, rata primă va fi de 76 cor. și se va plăti în 1 Septembrie, a doua de 70 cor. și se va plăti în 15 Novembre, rata a treia de 60 cor. și se va plăti în 1 Febr. rata a patra de 60 coroane se va plăti în 15 April.

Sumele aceste sunt atât de mici, în cât numai primindu-le regulat și anticipative se poate satisface atâtor trebuințe, câte sunt cu susținerea și îngrijirea elevilor. Ast fel rectorul va fi silit să dimită pe elevii a căror părinți sau îngrijitori nu-și vor solvi ratele la timpul său.

3. Elevii vor avea să aducă cu sine:

- a) carte de rugăciuni;
- b) 4 părechi de schimburi de pânză sau de giolgiu, bune;
- c) cel puțin 4 batiste;
- d) 2 părechi de încălțăminte și cel puțin 4 părechi de ciorapi sau obiele;
- e) 1 saltea (sac de paie) și 2 lipideie (cearceafuri) de pus pe saltea.
- f) 2 perini și 2 fețe (de perini);
- g) 1 țol sau, plapomă, și 2 lipidee de plapomă;
- h) 2 lipidee albe de giolgiu pentru coperirea patului (de lână și colorate nu

Martirul reclamelor continuă:

Ochii-mi steleau de atâta splendoare.

Nu știam pe ce se pun mâna mai în grabă: pe oroloagele admirabile, ori pe neîntrecutele inele și brășete, acomodate pentru cadourile cele mai bogate. Da'am cu ochii de discretele anunțuri, că comanda din provincie se cefteuiesc grabnic și eulant, că obiectele nepotrivite se reprimesc și banii se retrimit cumpărătorului... Cu un cuvânt m'am convins, că bolta lui J. Dickson e cea mai solidă boltă de bujuterii în Newyork.

Tribunalul l-a judecat la trei ani de închisoare, o pedeapsă de tot neînsemnată în comparație cu multele tâlhării, ce le făcuse. Witehall a fost perfect îndestulit cu ținuta companistului, l-a cercetat în prinsoare și l-a felicitat. Hoțul știind, că ș-a avut în vedere interesul seu propriu replica lui Witehall:

— Nu-ți vei fi uitat stimat dle, că în contractul nostru a fos prevezută și împrejurarea aceasta. Dacă trec acești 3 ani îmi capăt honorariul, îmi cumpăr o moșie și restul vieții mele active mi-l petrec în meritata lipiște.

Mister Witehall, depărtându-se din prinsoare se adresează către Dickson:

— Companistul ș-a portat ca un eron din anticitate, iar dtale îți voi trimite contul pentru reclamelor acesta extra ordinariu.

B. Sas.

sunt bune căci nu se poate ajunge la uniformitate);

i) atâtea bilete de carton (formatul biletelor de vizită) câte bucăți de rufe, vestimente și încălțăminte au;

l) 1 cuțit, 1 furcuță, 1 lingura, 1 păhar și cel puțin 3 servete;

m) 1 perie de vestimente și 3 de încălțăminte;

n) cel puțin 3 ștergare și 2 piepteni, unul des, și unul rar. Pe rufe și vestimente trebuie cusut întreg conumele și cel puțin litera inițială a numelui de botez. Rufele și vestimintele neînsemnate vor fi respinse.

4. Elevii vor avea provisiune întreagă și anume:

a) locuință în sale înalte, sănătoase, luminoase și provăzute cu toate cele de lipsă; b) Vipt întreg, adecă dejun, pânz, ojină și cină. La dejun vor avea lapte cald cu pâne, la prânz 2—3 feluri de mâncări, la cină 1—2 feluri. La prânz în zilele de dulce va fi supă, carne cu sos și mâncare groasă cu carne, eventual zamă acră cu carne și mâncare groasă cu carne sau friptură cu garnitură, iar în zilele de post supă de legume, mâncări făcute cu lapte, brânză sau ouă; duminica și în sărbători și prăjituri. La ojină pâne cu poame și altele. La cină în zilele de dulce va fi friptură cu garnitură sau mâncare groasă cu carne; iar în zile de post mâncări făcute cu lapte, brânză sau ouă;

c) Spălatul eventual și scrobitul rufelor; d) Luminatul în timpul recerut; e) Încălzitul în timp de iarnă; f) În cas de morb medic, medicină și îngrijirea de lipsă;

g) Scaldă caldă în timpul iernii amăsurat prescrișelor igienii.

Afară de aceste superioritatea se va îngriji, ca elevii mai slabi în studii, pe cât să poate să fie ajutamați în studiare.

5. Părinții în decursul anului scolastic să nu trimită la adresa sau la mâna elevilor bani, ci banii să vină la adresa superiorității, carea se va îngriji să le procure recuisitele de școală, cărțile și celealalte ce le sint de lipsă. Asemenea nici mâncări să nu le trimită, căci seminariul îi prevede cu celea de lipsă.

Mâncările ce părinții cu toate acestea le-ar trimite fiilor săi, să vor împărți între toți elevii, în cas de cantitate mai mică între conșcolarii respectivului său respectivilor elevi.

6. Părinții sunt avisați că pentru eventualele stricăciuni făcute de fi lor, sunt răspunzători și vor avea să le rebonifice. De sine să înțelege, că pentru obiectele, ce să strică prin folosire, fără vina elevilor, nu să va cere nici o desdăunare.

7. Elevii se vor prezenta în 1 Septembrie st. n. înaintea superiorității seminariale, însoțiți de părinți sau îngrijitorii lor, unde aceștia vor plăti taxele de lipsă și vor da în samă obiectele și lucrurile elevilor, și li-se va designa mobilierul destinat spre folosință elevilor.

Blaș, 12 Iuliu-1904.

Emiliu Vicin

rectorul Seminarului junimei române gr. cat.-stud. din Blaș.

CORESPONDINȚE.

DIECESA ORĂZII-MARI.

— Iuliu 1904.

În timpul present, când presa fără îndoială este o mare putere, de la sine se înțelege, că barem din unele centre de cultură și lumină, ar trebui să fim informați prin presă într-una despre toate mișcările din acele centre. Regret, de trei-ori regret, că oamenii noștri puțin, foarte puțin, se interesează de afacerile noastre publice, apoi tot mai puțin să interesează aceia, cari în nrma poziției lor ce ocupă în viața socială culturală ar fi și sunt datori ca pe calea jurnalistică să ne informeze despre toate mișcările noastre. În deosebi, despre cele culturale. Rari, foarte rari, sunt la noi oameni cu inimi mari și cu orizonturi largi. Și tocmai pentru aceea, pentru-că sunt rari la noi atari oameni, e de o necesitate imperioasă pentru noi, cari azi pe teritoriul patriei noastre suntem la 3¹/₂, milioane de suflete românești, să cercăm un loc de convenire și însuflețire în puținele noastre ziare ce avem. Și fiind că asta n'o facem, dăm dovadă despre aceea, că nu cetim jurnale, va se zică, nu avem gustul și simțul cetirei. E drept, că icicolea ni se mai face câte o dare de samă despre unele adunări ale preoților și învățătorilor noștri, mai apoi despre adunările Astrei — nimic mai mult, în colo dacă voim să ne informăm despre unele afaceri și lucruri publice suntem siliți a spicui în presa străină.

Mai puțin suntem informați despre mișcările românești ce se petrec în Oradea-Mare și Beiuș, de și aceste sunt două centre culturale românești de mare valoare. Mult așteptăm din aceste două centre. Drept ce rog pe bărbații noștri purtători de condeie din Oradea-Mare și Beiuș, ca să scrie cât de mult și ori-ce — numai să scrie. O sumedenie de bărbați cu frumoasă poziție socială avem azi, cari în Beiuș au studiat, despre cari pe drept presupun, că ar dori cât mai mult să cetească despre toate cele ce se petrec în Beiuș, tot asemenea și despre Oradea-Mare.

Aduc un exemplu: Cu finele lui Iunie a. c. am cetit informațiuni despre esameniele de maturitate de la toate liceele românești numai din Beiuș — nimic, și pentru ce? — probabil pentru aceea, pentru că oamenii noștri din Beiuș azi — ori nu cetesc jurnale, ori nu iubesc să ne mai informeze despre afacerile publice de acolo.

Având o fetiță la școala civilă românească din Beiuș m'am dus s'o aduc acasă, și trebuie să spun, că ce am văzut și auzit acolo m'a încântat și mișcat până la emoțiune. M'am convins, că Beiușul azi e un centru cultural, care poate rivalisa cu ori-care alt centru cultural românesc. Și văzând toate aceste mi-a venit în minte, ce mi-a zis un veteran bărbat român, când a fost numit de episcop al Orăzii Dr. Demetriu Radu. Mi-a zis: Episcopul Pavel a murit făcând bine, și mult, foarte mult a făcut și acum ni-a dat Dumnezeu pe Radu, care va ști să deie direcțiune și duh să inspire în instituțiunile Episcopului Pavel. Așa e, că lacrimi de bucurie mi-a podidit ochii, când la festivalul de la finea anului dat de

școala civilă de fete fericit am fost auzind pe Episcopul Dr. Demetriu Radu, cuvântând superiorilor și fetelor din acea școală. În cuvântarea sa avântată și-a exprimat îndestulirea arhierască față de progresul manifestat și în acest an școlastic, apoi le-a pus la inimă elevelor și pentru viitor iubirea și alipirea față de biserică, neam, și patrie, și preste tot iubirea muncii, care nobilitează inima, produce îndestulare, fericire și bucurie. Când le-a pomenit, ca să pastreze cu multă evlavie pomenirea întemeietorului institutului plângeau — plângeau elevele toate, de și se rupea inima privindu-le.

Ne având în mână programa festivalului nu pot să scriu în special despre prestațiunile elevelor, ci în genere zic, că bucurie și multă mângâiere pot să facă părinților elevele de la acest institut, că toate până la una multă dexteritate, istețime, modestie și înțelepciune am observat în prestațiunile lor.

Tot pe timpul cât am petrecut în Beiuș mi-s'a zis, că I. P. Sa D. Episcop Dr. Demetriu Radu, să interesează și de aceea, cum dau esamene elevii din liceu. A mers din clasă în clasă și a ascultat esamenele studenților, când pe cei curagioși eminenți cu cuvinte părintești i-a lăudat, iar pe cei mai timizi i-a încurajat.

Fericită e diecesa, care are un Episcop atât de brav și zelos muncitor!

Noutăți.

Din diecesa de Oradea-Mare. În 5 Iuliu s-a ținut în Oradea-Mare ședința consistorială numită concurs, când pentru Teologie dintre 13 concurenți tineri absoluți de liceu s'au primit 9. Pentru Seminarul domnesc din Oradea-Mare s-au dat stipendiu la 36 studenți. Concurenți au fost 52. La internatul Pavelean din Beiuș dintre 61 studenți, cari au petiționat s-au dat stipendiu întreg la 23 și de jumătate (150 cor.) la 21. În ședința consistorială din 6 Iuliu s-au efectuat următoarele denumiri: 1. *Protopopul Gavril Lazar*, din Sanislau, pentru meritele ce și-a câștigat cu mult zel și învâpăiată muncă atât ca fost profesor la liceul din Beiuș cât și ca protopop și paroch în Moftinul-mic și în Sanislau s'a înălțat la treapta de Archidiacon onorar. 2. Bravul și zelosul Archidiacon onorar și paroch în Moftinul-Mic *Georgie Șuta*, a fost numit de paroch în *Borlești*. 3. *Dr. Leontin Palladi*, vice-rector în Seminarul domnesc de paroch în *Moftinul-Mic*. 4. *Dr. Georgiu Miculaș*, profesor de preparandie și prefect în Seminarul domnesc, tot acolo de vice-rector, 5. *Ignatie Sabă*, capelan în Carei-Mari de protopop și paroch în *Leta-Mare*. 6. *Constantin Pavel*, profesor în Oradea-Mare de profesor la gimnasiul din Beiuș. 7. *Petru Tămăian*, prefect II. în Sem. dom. de prefect I. și profesor de preparandie. 8. *Leontin Panovici*, teol. abs. de prefect II. în Sem. dom. 9. *Ștefan Tăședan*, teol. abs.

de catechet și profesor de limba română la gimnasiul din Oradea-Mare. 10. *Petru Cupcea*, adm. în Fegernic de catechet la gimnasiul din Carei-Mari și capelan tot acolo. 11. *Iuliu Filimon*, paroch în Cenaloș de protopop al districtului de Bărcan. 12. *Ioan Darabant*, teol. abs. de prefect în internatul Pavelean din Beiuș.

Din diecesa de Lugoj Sâmbăta trecută ilustr. Sa dl Episcop Vasile a mers la Folea, unde avea să sfințească biserica. La gara din Voitec, a fost salutat în numele comit. Timiș de protonotarul Ioanovich. La Folea mulțime de popor a luat parte la frumoasele serbări, ascultând cu drag învățăturile date de bunul Arhieru. Tot în ziua aceea a mers în viziție canonică la Ghilad, la hotarul căreia îl aștepta un frumos banderiu. Luni a plecat spre Ciacova, unde i-s'a făcut o călduroasă primire, fiind așteptat la gară de o imensă mulțime. După amiază s'a dat banquet în onoarea distinsului prelat. De la Ciacova a mers mai departe la Petromani spre a sfinți biserica radical restaurată. Și aci primirea, ce i-s'a făcut a fost una dintre celea mai splendide. Popor mult a grăbit la frumoasele festivități.

Post de învățator. La școala poporală română gr.-cat. din Sibiu în urma pensionării fostului învățator are să devină vacant postul învățătoresc, asupra căruia și până când se va publica concursul oficial, atragem prin aceasta atențiunea învățătorilor noștri. Acest post este împreunat: 1) cu salariu anual de 1000 cor., care se solvește în rate lunare anticipative din cassa fondului școlar; 2) cu rețut anual de 80 cor. pentru lemne; 3) cu drept de quinquenal conform art. de lege XXVI din 1893; 4) cu cuartir corăspunzător în edificiul școlii. De la fitorul învățator se cere: a) calificațiunea prescrișă de lege și în deosebi cunoscința deplină a limbii române și maghiare; b) să fie cântăreț bun (de prima clasă), cunoscând perfect tipicul și cântările bisericesti și având cunoscințe musicale; c) pe lângă tinerimea din școala poporală, are să instrueze în cântările bisericesti tinerimea română gr.-cat. de la diferitele institute de învățământ din Sibiu, să formeze cu aceea cor, care să cânte la s. liturgie în duminici și sărbători; d) să fie în stare a forma cor de adulți; e) să se priceapă la cultivarea practică a pomăritului; f) să fie june, adecă necăsătorit. Cei ce doresc a reflecta la acest post au să se prezenteze în persoană în vre-o duminică ori sărbătoare la biserică să-și arete dexteritatea în cântările bisericesti.

Dramă înfloritoare. Tinărul prof. de la Academia din Eperjes R. Mauricz și-a îmnușcat logodnica și apoi s'a îmnușcat și el. Causa ar fi mireasa, care i-a retrimis inelul de logodnă. Au lăsat după ei doue familii în doliu.

Procesul „Poporului român“. În 24 Iunie n. s'a pertractat la Tabla regească din Budapesta procesul ziarului „Poporul român“ din Budapesta pentru 2 articoli. Tribunalul pedepsise pe redactorul Dimitrie Birăuțiu la 60 cor amândă. Tabla a ureat pedeapsa la 400 coroane amândă sau 20 zile închisoare. S'a dat apelație la Curie.

Convocare. P. T. domni și membri ai „Asociațiunei pentru literatura română și cultura poporului român“ și toți iubitorii de cultura poporului român sunt prin aceasta invitați a participa la adunarea generală a despărțământului „Murăș-Ogorheiu“ ce se va ținea la 11/24 Iuliu 1904, la 3 oare după amiază în Riciu-de-Câmpie. — Despărțământul XV. Mociu al „Asociațiunei

pentru literatura română și cultura poporului român“ își va ținea adunarea cercnală în comuna Imbuz la 31 Iuliu a. c. la 2 oare p. m. la care cu toată stima se invită a participa onorații membrii cari și toți iubitorii și spriginitori acestei instituțiuni. — Reuniunea învăț. gr.-cat. din Ottele Sătmar și Ugocia, aparținători la Diecesa Gherlei își va ținea adunarea generală anuală în 11 August st. n. a. c. în edificiul școlii rom. gr. cat. din Seini (Szinyérvárja).

Esamenul de maturitate la gimnasiul din Beiuș. S'au prezentat la esamenul verbal: 63 au dat esam. cu notă eminentă: 2. bine: 12 cu notă suficientă: 36, a-au re-legat de un an 4, pe 2 luni 9.

Promovare. În 27 Iunie a. c. a fost promovat la gradul de Doctor în medicina universală la universitatea din Cluj *Ilie Câmpian*, fiul preotului nostru Archidieceșan Ioan Câmpian din Băița.

Petreceri. Primum: Invitare la Petrecerea de vară, ce se va arangia în comuna Imbuz sub scut sigur la 31 Iulie st. n. 1904 cu ocașiunea adunării generale a despărțământului XV. (Mociu) al „Asociațiunei pentru literatura română și cultura poporului român“. Venitul curat este destinat în favorul bisericii din loc și a despărțământului.

— Inteligența română din Capolnoc-Mănăștur și jur invită la petrecerea cu dans, ce va arangia la 24 Iuliu n. a. c. în favorul bisericii române din loc.

Interesantele esperințe ale unui medic. Dr. B. Licht din Viena, după cum scrie foaia specialistă „medic. Chirurg.“ că Fluidul Elsa alui Feller punându-se sub cercetare la morburile de reumă s'a aflat că are o influință escelentă de a vindeca grabnic, s'a constatat și aceea că nici dacă se folosește îndelungat nu e stricacios. Fluidul Elsa a lui Feller ajută inte și cu efect la morburile: reuma, umflăturile, morburi de splină, junghiuri, febrintală, șgârçiuiri, batere de inimă, respirație grea, durere de dinți, mirosul greu din gură, slăbirea de ochi, nervositatea, morburi de grumazi, scrofulă, răni, înghetare, orbant etc. Feller V. Jenő farmacist în Stubica Centrale 82 (com. Zăgráb) trimite pentru 5 coroane franco 12 sticle sau 6 sticle mari. Să ne ferim de imitațiuni fără preț care în timpul mai nou s'a pus în circulație sub numele de Fluidul Elsa și Fluidul Gold Elsa.

Necrolog. † Primum trista stare despre decedarea de toți iubitorii *Aurel P. Barcianu*, editor și proprietar al revistei „Bunul Econom“, vice-president al Reuniunei din Orăștie, membru fondator al mai multor societăți culturale, care după scurte și grele suferințe a adormit în Domnul în Sibiu, Joi, în 14 Iulie a. c. în etate de 42 ani. Rămășițele pământesti se vor transporta în cripta familiară din Rășinari, Sâmbăta, la 16 Iulie, Elvira și Victor, ca fiică și fiu. Văd. Iustina Dr. N. Olariu n. P. Barcianu și Friederike Wieser, ca soacră, Elena I. Popovici născ. P. Barcianu, ca surori, Iulius Popovici, ca cumnat, Delia, Livius, Elvira, Mărioara N. Olarin și Tiberia C. Barcianu, ca nepoți și nepoate. Regrete sincere pentru preatimpuria decedare a neuitatului și bun prietin.

† *Zoriza Arieșan*, copila de 10 ani a preotului nostru din Certege, a rapausat la 2 Iulie n. deplânsă de îndurerății ei părinți.

Odichnescă în pace!

„Caffée Grand“

„Caffée Grand“

Augustin Coltor

și-a aranjat în Strada mică *Cafenea, Cofetărie* și *Hotel* servind *bucatele cele mai gustoase*

și *beuturile cele mai bune* pe cum și *chilii comferte și ieftine.*

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Mitropolia Bălgradului.

(Răspuns d-lui T. V. Păcățian).

(Urmare).

În *Halicu* s'a înființat o episcopie slavo-bizantină deja între anii 1141 și 1153 de principele de acolo Rostislavici-Wladimirco. (Pelesz, Geschichte der Union der Ruthenischen Kirche, I, pag. 378). Pe la 1299 episcopia aceasta a fost înălțată la demnitatea de mitropolie din partea auctorității politice, fără de învoirea formală și canonică a patriarhiei din Constantinopol (Ibidem, pag. 381). Pe la 1345 însă patriarhul constantinopolitan Ioan al XIV a instituit Mitropolia în mod canonic, dar următorul lui, patriarhul Isidor, i-a anulat toate ce făcuse (Ibidem, pag. 383), și tot așa a procedat și împăratul Ioan Cantacuzino în August 1347 (Ibidem, pag. 384). Ast-fel mitropolia aceasta abia la 1371 a putut fi recunoscută a două oară de patriarhia din Constantinopol (Miklosich-Müller, Acta Patriarch. Const. I, 578—580). În urma strămutărilor politice Mitropolia de Haliciu se scobori curând iarăși la rangul de episcopie, cum o aflăm pe la 1414. Ea fu împreună cu Mitropolia de Kiev, din care cauză mitropolii de Kiev poartă și titlul de Haliciu (Pelesz, l. c. p. 396).

În luna lui Maiu 1371 patriarhul din Constantinopol împreună cu sinodul seu numesce mitropolit de *Halicu* cu diecesele sufragane Chelm, Turow, Premișl și Wladimir pe *Antonie*, care fu auctorizat a sfinți și pe episcopii sei sufragani, și dacă în mitropolia sa nu ar avea episcopi, cu a căror împreună lucrare să poată face acesta, atunci să cheme într'ajutor pe Mitropolitul *Ungrovlachiei* (*Țării Românești*), pe cum se poate vedea din actele patriarhiei în locul citat pag. 578—580.

Ast-fel stând lucrurile întrebăm, că dacă la 1371 și mai înainte de aceasta dată ar fi existat o mitropolie românească în Alba-Iulia, ori aiea în Transilvania și Ungaria, oare patriarhul din Constantinopol avut-ar-fi lipsă să trecă peste Moldova, Ardeal și Țara un-gurească și să îndrume pe Mitropolitul Haliciului la ajutorul mitropolitului din Ungrovlachia, când la granița principatului de Haliciu se află închipuita Mitropolie de Bălgrad, sau a Transilvaniei?

Că Mitropolitul de Haliciu a exercitat jurisdicțiune și asupra unei părți din România Moldovei, ai Ungariei și Transilvaniei, se vede din împrejurarea, că Mitropolitul Moldovei, *Iosif*, își primise darul de la mitropolitul Haliciului (Xenopol, Ist. Românilor, ediț. Șaraga, III, p. 182). Iar dependența Românilor din Maramurș și din alte părți nordice locuite de Români din Ungaria și Transilvania se deduce din dependenta principatului Halician (Galițian) de la regii Ungariei pe la anii 1214—1219, 1227—1231, 1370—1387 (Pelesz l. c. pag. 272—287; Cfr. și Onciul, Originile principatelor române, pag. 233—235 nota 14 și 15).

În 1387 Haliciul a fost smuls din mâinile regilor ungari și încorporat la regatul Poloniei (Pelesz, l. c. p. 287) și prin

aceasta încetă și atârarea Românilor din Maramurș și alte părți nordice ale Ardealului și Ungariei de la mitropolia Haliciului. De aceea vedem, că voevodul Baliță și magistrul Drag din Maramurș, încetând atârarea lor de la Mitropolia Haliciului, iar în Ardeal și Ungaria ne fiind nici un episcop, ori mitropolit românesc, sunt siliți la 1391 a recurge la însuși patriarhul Constantinopolitan *Antonie*, să le încuviințeze înființarea mănăstirei sfântului arhangel Mihail din Peri în Maramurș și să le dea un egumen pentru mănăstire. Patriarhul le împlinesce cererea, numind de egumen pe Pachomie, pe care-l investesce, fără a-l sfinți episcop, cu auctoritate și jurisdicțiune aprăpe episcopescă preste vastele moșii ale fraților Baliță și Drag, ce le aveau ei în comitatele Satmarului, Beregului, Solnocului și Bihorului (Vezi Istoria autonomiei bisericesci pag. 286).

Că din faptul acesta al patriarhului *Antonie* rezultă, că, pe cum am dovedit limpede atât în »Vechile Episcopii« (pag. 3), cât și în »Istoria autonomiei bisericesci« (pag. 286—8), Români din Ardeal și Ungaria pe la 1391 nu aveau mitropolie proprie, recunoaște acum și d-l Păcățian în modul cel mai hotărît la pag. 102, și de aceea nu mai insist asupra lucrului, cu atât mai puțin, că am văzut, cât de fără temeiu a adus d-l Păcățian faptul acesta în legătură cu mitropoliile lui »Codinus.«

Cele desfășurate mai sus ar fi destulă dovadă pentru ori ce om cu mintea sănătoasă, că despre existența unei mitropolii românești în secolul și mai înainte de secolul al 13 și 14-lea la Români din Ungaria și Transilvania nici vorbă nu poate să fie.

Fiind-că însă avem de a face cu nisce oameni foarte necredincioși, este de lipsă, să aducem și alte argumente, de cari mai dispunem, spre a dovedi adevărul susținut de noi.

În 1204 Papa Inocențiu III scrie episcopului catolic de Oradea-mare, că a aflat dintr'o scrisoare a regelui ungar, cum că nisce biserici de ale monachilor grecesci din regatul ungar (quaedam ecclesiae monachorum Graecorum in Regno Hungariae constitutae) va să zică nisce mănăstiri, despre cari va fi îndată vorba, din negrija episcopilor diecesani și din pricina Grecilor înșiși, cari sunt foarte destrăbălați, se prăpădesc de tot. Regele a cerut de la Papa, ca din aceste biserici să formeze un episcopat supus nemijlocit Scaunului apostolic, ori să așeze în mănăstiri nisce abași, sau prepoșiți latini, cari să le poată aduce la o stare mai bună. Deci papa dă ordin episcopului de Oradea-mare și unui abate din diecesa Vesprimului, să viziteze aceste mănăstiri și să-și dea părerea, că oare puté-s'ar crea pentru ele un episcopat de ritul grecesc (Hurmuzaki, Doc. I, 39). Acest document ne arată, că ne cum să fi existat pe atunci în Ungaria o ierarhie de ritul grecesc, dar nici chiar mănăstirile grecesci, cari s'au putut încă păstra după instituirea și organizarea ierarhiei latine, erau în stare foarte ticăloasă. Episcopia intenționată de

papa nu s'a înființat, pentru că i se va fi împotrivit episcopul de Oradea-mare și ceilalți prelați catolici. Dar dacă prelații catolici pe timpul acela nu suferia nici măcar un episcop *catolic* de ritul grecesc, cum ar fi suferit ei unul schismatic?

În 1234 regele Bela IV depune jurământ, că pe toți aceia, cari în regatul ungar nu ascultă de biserica Romană, îi va sili să se supună acestei biserici, fără a le altera ritul, căruia aparține respectiva națiune, de cum va acel rit nu este contrar credinței catolice (Hurmuzaki, ibidem, pag. 128). Dacă însă, conform acestui jurământ, nici chiar credincioșilor catolici de ritul grecesc nu li se permitea să aibă episcop de ritul lor, ci trebuiau să se supună episcopilor latini, cu cât mai puțin se putea permite aceasta acatolicilor, cari, conform aceluiași jurământ, aveau să fie *stărpiți din țară* (Ibidem).

Papa Grigorie IX scrie în 1234 regelui ungar Bela IV, că a dat ordin episcopului latin al Cumanilor din Moldova, ca să-și iee lângă sine un episcop român de ritul oriental, pe cum prescrie conciliul Lateran al IV din 1215. Acest episcop să fie subordonat episcopului latin ca vicar de ritul grecesc și să se îngrijească de binele spiritual al Românilor, pe cari regele să-i silească a se supune episcopului român, ce-l vor căpeta (Hurmuzaki, Ibidem, pag. 132).

Nici din lucrul acesta nu s'a ales nimica, pentru că după părerea episcopului Cuman Teodoric, trebuiau să fie la olalta sub același episcop catolic și Săcuiul și Cumanul și Românul (Ibidem pag. 108).

Conform decretului conciliul Lateranens din 1215 (vezi acest decret la Nilles, Symbolae, pag. 416) episcopii latini din Ungaria ar fi fost datori, ca măcar preoți de limba română și ritul oriental să dea Românilor din Ungaria și Transilvania. Ei însă tăceau de multe ori contrariul. Chiar și Românilor întorși la catolicism prin stăruințele Regelui Ludovic cel Mare, și locuitori la granițele regatului în spre Tatars (circa metas Regni Hungariae versus Tartaros), le împuneau preoți maghiari, cu cari Români nu erau mulțămiiți pentru deosebirea de limbă, de obiceiuri și pentru alte pricini, (et de sacerdotibus Hungaris, licet paucis, interdum accedentibus ad eos prominstrandis Ecclesiasticis Sacramentis, aut diversitate linguarum, aut morum, vel ex aliis causis, non sunt bene contenti). De aceea Români s'au plâns până la Roma, că nu au episcop, nu au preoți de națiunea lor (non habent Antistitem, nec proprios sacerdotes). Papa Grigorie XI informat despre aceste plângeri, în anul 1374 se pune în corespondență cu regele și cu arhiepiscopii catolici ai Ungariei, ca să înființeze un Episcopat românesc cu biserică catedrală (erigeretur ecclesia Cathedralis, et Episcopus praeficeretur eidem). Episcopul Românilor să cunoască limba română și să fie bărbat erudit (Episcopum praefici catholicum, scientem eorum linguam et in lege Domini eruditum). Toate acestea se pot ceti la Hurmuzaki (Doc. 1, 2, p. 216-217, 220). Dar și aceste încercări s'au frânt

de rezistența episcopatului maghiar, care nu voia să scie de o episcopie de rit oriental și care în sinodul ținut la Buda în 1279 în cap. 120 despre preoții schismatici («De sacerdotibus schismaticis») zice: »Acestora nu le este iertat a ține cult dumnezeesc, a zidi capele sau alte case sfinte, nici credincioșilor nu le este iertat a lua parte la ast-fel de cult dumnezeesc, sau a intra în ast fel de capele. În cas de lipsă să se aplice în contra acestor preoți puterea brachială.» (Balics, et r. kath. Egyház története Magyarországbán, II, 1. p. 461).

Să vedem acum ce pățiau mai târziu preoții Românilor, cari nu se profesau catolici în Ungaria și Ardeal. Regele Ludovic cel Mare la 1366 dede poruncă dirigătorilor din comitatele Caraș și Cuvin (în Banat) să prindă pe toți preoții slavi sau schismatici (Sclavos sive schismaticos sacerdotes) din părțile acelea împreună cu muerile, pruncii și toată averea lor și să-i ducă înaintea comitelui Benedict, care conform poruncei regesci, i-a scos din țară (Hurm. Doc. 1, 2, pag. 132). Iată un fapt care esplică, pentru ce chiar și în Maramurăș până la 1384 întâmpinăm un singur preot român, pe Miroslav din Giulesci (Dr. I. Mihályi, Diplome maramureșene, 26, 33, 53, 61, 81), și nici despre acesta nu putem afirma cu siguranță, că nu ar fi fost unit cu biserica catolică. -

Dar nu era de ajuns, că preoții schismatici ai Românilor erau scoși din țară, și ast-fel numai acei preoți puteau rămâne aci, cari se protesau catolici și se supuneau episcopilor latini, vedem, că Ludovic cel Mare a dispus, ca în districtul Caransebeșului nici un nobil și nici un chinez să nu poată avea proprietate imobilă, dacă nu-i catolic. (Battyán, Leges Ecclesiasticae. III. 405, 407). Despre soarta poporului de rând nici nu mai vorbesc, căci destul de elocuent vorbește decretul aceluiași rege din 1366, publicat la Hurmuzaki (Doc. 1, 2, pag. 120).

Cu toate acestea domnul Păcățian ne spune: »Nu se găsește și nu ni-se poate arăta nici un document, care să probeze, că puterea de stat ar fi ordonat vre-odată prigonirea celor de lege greco-orientală din statul ungar» (pag. 35). Nu găsește cine nu caută și nu este de loc orientat în istorie, pe când de fapt am pute arăta nenumărate documente de prigonire, dacă nu ar fi destule cele citate. Regii catolici ai Ungariei nu au putut fi mai buni față cu Schismaticii, de cât au fost Grecii, Bulgarii și Sărbii față cu cei de religie catolică.

Mai interesant este însă ce ne spune dl Păcățian la pag. 40, »și mai există și alt fapt, stabilit iarăși din partea istoriografiei magiare, anume, că pe la anul 1366 mulți dintre marii proprietari de pământ ai Banatului au trecut la biserica greco-orientală, avându-și episcopii lor în Timișoara și Lipova, rămase în ființă și sub domnia Turcilor.»

Pentru adevărarea aserțiunii sale dl Păcățian se provoacă la scrierea lui Böhm *Délmagyarország* (pag. 124), dar tace la locul acesta despre cele ce le spune Böhm la pag. precedentă 123, unde acest sciutor zice priyat, că greco-orientali nici pe timpul lui Ludovic cel mare, nici mai înainte de el nu aveau nici un episcop, și apoi dl Păcățian ne apucă de vestimenta-

cirea cuvântului unguresc »egyház« de la Böhm, dându-i înțelesul de episcopie, și scoțând ast-fel la iveală, în contra cuvintelor clare ale lui Böhm, existența unor episcopii la Timișoara și Lipova.

Dar să vedem, ce zice Böhm de la pag. 123 până la pag. 125, unde descrie starea bisericii orientale pe timpul lui Ludovic cel Mare (1342—1382).

»Învățăturile bisericii greco-orientale, zice Böhm, s'au lăsit foarte în Bulgaria maghiară, în Sărbia-inferioară, în Bosnia, în părțile de dincoace și de dincolo de Tisa ale Ungariei, în Banatul Severinului, în Moldova și Țara Românească, în Galiția și Polonia, aci prin Ruși inmigrați, acolo prin Români, Bulgari și Litvani, *deși în întreaga stăpânire maghiara biserica aceea încă nicăieri nu avea episcop* (»habár az egész magyar birodalomban még sehoh sem volt azon egyháznak püspöke») Episcopii latini trebuiau să se îngrijască, ca credincioșii bisericii greco-orientale să fie împărțâșiți cu sfințele taine în limba și ritual lor. Fiind-că însă de mai multe ori trebuiau să se chiește preoți din țările vecine, s'a întâmplat adeseori, că cu toată grijea episcopilor maghiari, se introduceau pe ascuns schismatici, cari sau promovau pe ascuns schisma în Ungaria, sau agitau pentru ea pe față, mai ales când erau citați înaintea sinodului episcopesc, sau când erau constrâși din partea comunelor să plătească zeciuiala pentru episcopi ori fundațiuni. Ludovic I a fost catolic zelos și s'a silit în tot chipul a răspândi religieuna creștină. Nu s'a înfiorat nici de mijloace silnice, ca să convertească pe schismatici, pentru care lucru se poate găsi scusă numai în spiritul crud și aspru al timpurilor de atunci. Ast fel la începutul anului 1466 (anul este greșit!) numeroase comune slave din districtul Lipovei au fost silite cu forța să-și dimită popii schismatici, și să primească păstoria preoților grecesci uniți. Tot în Lipova a primit Ludovic și solii împăratului bizantin Ioan Paleologul, carele în schimb pentru alianța în contra Turcilor, a promis prin solii săi, că atât el, cât și poporul se va întoarce în sinul bisericii Romane. După câțiva ani când Slavii au trecut iarăși la schismă, regele Ludovic cu ordinul seu din 25 Iulie 1366 a prins pe toți preoții slavi din comitatele Caraș și Cuvin, i-a dat pe mâna comitelui și pe cei ce învățau poporul în contra doctrinelor bisericii catolice, nu numai i-a despoiat de oficial lor, ci împreună cu familiile lor i-a exilat din regat, și în locul lor a chemat preoți catolici din Dalmația, cari pricepeau limba poporului. Cu asemenea zel a lăsat religieuna catolică și în Țara-Românească prin misionari și călugări, și pentru acest zel s'a incurcat și în războiu cu Vladislav voevodul Țării-Românești. Cu toate acestea mai târziu mai mulți proprietari din Banat au trecut la biserica greco-orientală, cari pe timpul lui Sigismund aveau deja în Timișoara și Lipova bisericile lor proprii, cari au existat și sub stăpânirea turcească (kiknek Zsigmond alatt Temesvárott és Lippán már saját egyházaik voltak, melyek még a török uralom alatt is fennmaradtak).«

Cuvintele acestea ale lui Böhm sunt luate în mare parte aproape din cuvânt în cuvânt de la Fessler (Geschichte der Ungern III pag. 959—960), unde pasagiul, ce mai mult ne interesează, are următorul cuprins: »Einem Kirchenwesen, welches sich in solchem Geiste ausgesprochen hatte, mochte König Ludwig in seinem Reiche weder Schutz noch Duldung gewähren; dennoch war es, in Trennung von der Römischen Kirche beharrend, durch das Ungrische Bulgarien, Nieder-Servien, Bosnien, durch Ungarn diess-und jenseit der Theiss, durch Siebenbürgen, durch das Zewriner Banat, durch die Moldau und Walachey durch Galizien und Polen; theils vorlängst von eingewanderten Russen, theils in späterer Zeit von aufgenommenen Walachen, Bulgaren und Litthauern, in grosser Anzahl verbreitet. Einen eigenen Bischof hatte es im Ungrischen Reiche noch nirgends.«

Iată dar, că ce a stabilit istoriografia maghiară, că adevărat nici pe timpul lui Ludovic cel Mare, nici mai înainte de el în tot regatul ungar nu există nici un episcop, și cu atât mai puțin o mitropolie românească.

Dar că domnul Păcățian traduce greșit și tendențios cuvântul unguresc »egyház« cu »episcopie«, se vede din împrejurarea, că Böhm, care admitea pe timpul lui Sigismund (1387—1437) nescă biserici orientale în Timișoara și Lipova, nu admite, deși greșesc, nici măcar pe timpul lui Matia (1458—1490) vre un episcop pentru biserica greco-orientală, că-ci la pag. 162 zice așa: »În urma repetitelor imigrări de familii sârbesci biserica greco-orientală avea deja numeroși credincioși în Ungaria, dar sub regele Matia n'aveau încă episcop propriu» (Matyas Király alatt még nem volt püspökük.) De aceea adauge apoi Böhm imediat, că până atunci Românii din Ungaria se provedeau cu preoți sfințiți de mitropoliții din Țara-Românească și din Moldova (Addig a magyarországi románok az oláh vagy moldvaországi metropolita által lőnek papokkal ellátva.)

Ast-fel stând lucrul, întrebăm pe dl Păcățian, că oare compatibilă este cu reputațiunea unui om serios procedura d-sale de a retăce din Böhm aceea ce nu se unesce cu închipuirile d-sale, și a da cuvintelor acestui scriitor înțelesul, care ele nu-l au nici după însemnarea lor, nici după intențiunea aceluia ce le-a scris?

Dar nici aceea nu este adevărat, că »pe la 1366 mulți dintre marii proprietari de pământ ai Banatului au trecut la biserica greco-orientală«, cum crede dl Păcățian pe basa spuselor lui Böhm, care însă nu-și dovedesc aserțiunea cu nici un document și nici măcar cu auctoritatea altui istoriograf, iar Pești Frigyes, în scrierea sa »A szörényi Bánság« (I, pag. 365), voind să probeze așa ceva, citează un document, din care se vede tocmai contrariul, că adevărat proprietarii de pământ greco-orientali din Banat erau siliți, sub pedeapsa de a-și pierde averea, ca să treacă la religieuna catolică (vezi scrierea mea: Istoria autonomiei bis. pag. 289.) Scriitorii maghiari interpretează greșit unele documente contimpurane, din cari se vede, că unii creștini de legea (ritul) orientală nu erau mulțămiiți cu supunerea lor sub jurisdicțiunea episcopilor latini, și-și aduceau preoți schismatici. Faptul acesta însă nu însemnează, cum cred istoriografii maghiari, trecerea celor de legea (ritul) latină la schisma orientală, ci numai nisuița celor de legea orientală de a-și păstra credința orientală schismatică.

Dr. A. Bunea.

(Va urma.)

Ziua Deșteptării

novelă populară de AUREL FODOR,
paroh în Aschileul mare.

(Fine).

»Poniți spre nimicire sfințelei cu toții — acesta a mers mai repede decât voi, poate l-a lăsat Dumnezeu să ve fie de în-văță; dar voi îi veți urma — de nu vă veți îndrepta.

„Pentru-că tot aceleași năravuri rele, vă pasc și pe voi ce l-au nimicuit pe el. — Nu va-ți dat și voi falei, beției, lenei și datoriei? Și nu sunt amenințate și moșile voastre de licitare? Priviți la acești părinți, nitați-vă la această femeie, vă îndreptați cătră acești copii — și aduceți-vă aminte că această sorțe amenință, părinții femeile, copilașii vostri de nu vă veți îndrepta.

Deci ridicați inimile și în fața acestui sieriū lnați o hotărîre sfântă, de a vĕ schimba viața — nu mai mergeți cătră perire — ca să cadă pe voi cuvintele s. scripturii. „De nu vă veți îndrepta cu toții așa veți peri.“

Efectul cuvintelor a fost nespus, omeni nu mai plăngeau — ei erau serioși — și tăcuți, nime o vorbă nu zicea.

În duminica viitoare se infățișază 50 de persoane la preot și îi zic.

„Părinte noi nu vrem să perim, arată-ne calea cătră viață.“

Preotul le laudă hotărîrea — apoi îi provocă să-și aleagă o comisiune de 4 ca să formeze condițiile vieții celei nouă „calea e grea“, zisă preotul „dar Dumnezeu e bun și mare“. Comisiunea aleasă formează următoarele puncte preserise de trait și anume:

1. Abzicem pe totă viața de vinars și de cercetarea crișmei.

2. Ne obligăm cu familia întrégă a merge în dumineci și sărbători la s. biserică.

3. Vom lăsa fala și luxul — și nu vom purta decât haine simple bune și ieftine — preserisă de portul nostru străbun.

4. Vom purta copii în scoli bisericești, după eșirea din scolă, la scolile de repetiție, măestrii și comerciū.

5. Nu-i vom lăsa pe uliți — nu-i vom răbda să beie, crișma le va fi strins oprita.

6. La jocuri vom suferi numai adulți — dar și asupra acestora vom deprinde controla părințească.

7. Lux și fală în copii nostri nu vom răbda.

8. Concubinate în casa noastră nu vom suferi.

9. Vom forma din contribuiri un capital, din care să se pótă ajuta, cei ce ar avé daune în vite.

10. Din produsele câmpului fie care va depune 10% pentru convertirea datoriei și scoterea moșilor din datorii.

11. În cas de edificări ne vom ajuta cu toții.

12. Pe orfanii îi vom ajuta și lua sub scutul nostru — și nu vom părăsi nici pe vĕduva lui Macavei — și fii aceluia — ei vom contrage o datorie — de o vom rescumpăra și vom lucra noi moșia pe sama lor.

În ziua următoare preotul ținu o s. liturgie, după sfirșitul ei, împreună cu preotul ingenuchiară și făcură jurământ — că vor observa toate preserisele amintite mai sus.

După trecerea de 2—3 luni veniră și alții — până când intrară cu toții în așa numită ziua „deșteptării“

După trecerea alor 10 ani de la infințarea ligei „Tulburenii“, nuerau decât case acoperite cu șindile și țigle, nu avea nime datorii intabulate, în satul lor era cele mai bune vite, în cători cine vedea o păreche de boi frumoși zicea: „Aceia trebuie să fie diu „Tulburenii“. avea biserica frumoasă, scolă corespundătoare, învățatoriul își căpăta plata la lună, pruncii umbiau toți afară nici o silă la scolă.

Aveau în sat: comerciant, măcelariū, cismaș, tâlpar, faur, pieptănariū, avea o bancă ce da bani pentru bucate — până ce avea bucatele preț.

La ziua morții lui Macavei mergeau la biserică, se rugau pentru sufletul lui. Și sărbătoriaū — Dacă cineva îi întreba de ce nu lucrați azi? ei ziceau: azi prăznuim „ziua deșteptării“.

Cărți ce să pot căpeta în Libraria Seminarială

Floricele de câmp, de A. C. Domșa	1.—
Căntece, Sabo	1.—
Studii și Biografii. Dr. I. Rațiū	2.—
Geniū pustiū, Eminescu	2.—
Drumuri și orașe, Iorga	2:50
Poesii de Alexandri	3.—
Teatru I. R. Alexandri á 1.50	3.—
Vers și proză Alexandrescu	1:25
Novele A. Brătescu-Voinesci	1:50
Liter. pop. Eminescu	1:50
Ciocoii N. Filimon	1:50
Legende și basme Ispirescu	1:50
Povești, I. Creangă	1:50
Vorbe înțelepte A. Popoviciū	1:50
Vatra Părăsită Slavici	2.—
Din Bătrâni	2:50
Visuri trecute. Ciura	1.—

Biblioteca Minervei 22 nr. fie care număr 15 fil.

BIBLIOTECA UNIREI. *)

1. Benhur sau zilele lui Mesia, de Levis Wallace, 2 v.	2:90
2. M. Eminescu. Studiū critic	—:90
3. Câte-va momente din începuturile bisericei rom. de C. Auner	—:20
4. Nume de familie la români din Ungaria, de A. Viciū	—:12
5. Din viața lui I. Micul de M. Străjan	—:16
6. Albertina. Povestire de Dr. V. Bojor	—:30
7. Cestiiuni din dreptul bis. unite p. I. II.	3:40
8. Cele doue fețe ale lumii de Nicu	—:30

*) Accia, cari vor comanda de odată toți 8 Nrii, îi primescu 5:70 cor. în loc 7:98 cor.

Posta redacțiunei.

I. B. Atât e destul pentru limpezirea chestiunii.

G. P. în Z. Ne bucurăm, că veți veni cu noi. Pentru continuarea călătoriei peste Firenze, Bologna, Venezia aveți deja soti de călătorie, diferența de preț o reguăm în Roma. În scurtă vreme sperăm să publicăm o programă detaiată.

„Gazeta de Duminică“. Nu s'a putut!

Editor și redactor răspundător:

Aurel C. Domșa.

Recunoscute ca cele mai bune

Pluguri de oțel,

Grape tăvăluguri,

Mașine de sēmēnat Agricola

Mașine de cosit, sistem american,
pentru iarbă, trifoiū și grâu

Greble de fin, otavă și seceriș,

Presse de paie și de fin

Presse Hydraulice,

Presse de pōme, stropitori de
struguri și plānte.

Aparate pentru uscarea

pōmelor și a legumelor,

se pregătesc după construcția cea mai nouă, premiata, și le spedază

PH. MAYFARTH & C-nie.

Fabrică de mașini economice, turnătoare de fier și pluguri.

Fundat în 1872 Wiena III, strada Tabor Nr. 71. cu 900 lucrători.

Premiate cu preste 500 medalii de aur și argint.

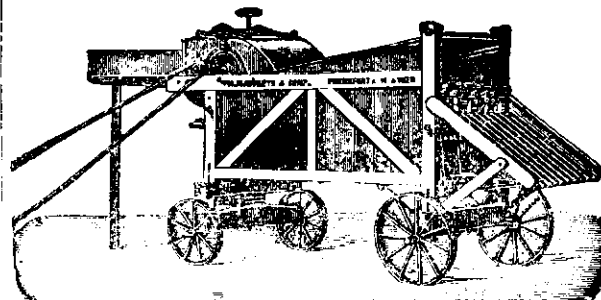
21 (9—10)

La cerere se trimite catalog gratis și franco.

Se caută vĕndători și agenți.

Mașină de îmblătit

purtate cu mânilor, cu vitele ori
cu motorii.

Jug pentru vitele de lucru,

Mașină de curățit bucatele, triere, mașină de
freat cucuruz,

Mașine de tăiat nutrețul,

Mașină de tăiat napii, mōră de urtială.

Locomotive, casse, cuptōre,

pumpe rotative,

tot felul de mașine pentru economie,

Un vis mântuitor.

10 adevărată istorisire din viață. Povestire de IOAN SCHULZ de N. Komlós.

— Reproducerea oprită. —

„Și nu crești, că un vis poate se mântuiește și viața omului?”

Acésta m'a întrebat prietinel meu Ioan când l'am revădit în anul trecut pe la Crăciun, și când privindu-l neîncreșător a continuat ast fel.

„Bagă de samă dară! Tocmai acum e anul am fost la Iosif pe care și tu îl cunoști și care, acum, e cantor, și care mi-a povestit cum l' mântuit pe el un vis. Întréga lui familie l-a fost morbosă și însuși suferea de *influență* și *dureri prin piept* și *scuipa* și sânge, *socră-sa* avea *sgârçituri de stomac*, și *junghiuri*, copii erau în *grumăzare* și în *zapor*; el însuși era așa de morbos în cât s'a și mărturisit ne mai sperând, că se va scula vre odată. Dimineța după mărturisire s'a sculat zicând către femeie:

„Marie, eu am visat, că am cumpărat un Calindar și m'am vindecat!”

Femeia lui Iosif, o femeie ce credea în visuri l-a și cumpărat îndată un Calindar. Abia a răsfoit prin el și a și fost bătătoare la ochi povestirea „mântuitorului de viață” prin care se spuné, că ori ce morb se vindecă prin renumitul **Elsa-Fluid de Feller**.

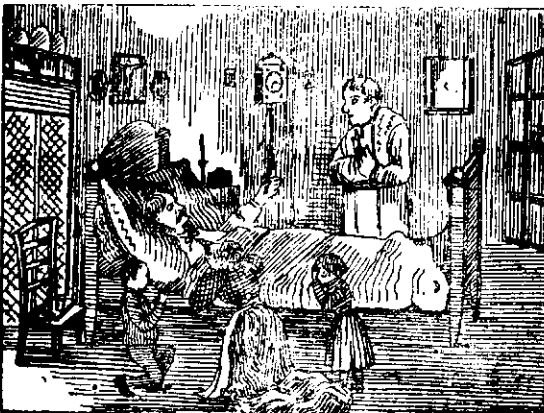
Maria deja și înainte de asta comandase tot felul de fluide și picuri, cari înse nu iau folosit nimica, acum înse veni la idea, că numai **Elsa Fluidul de Feller** o pôte mântui, și care numai atunci e adevărat dacă se comandă direct de la **FELLER V. JENŐ** farmacist în **STUBICA** Centrale 82, cott. **Zágráb**.

Maria a comandat numai decât telegrafice 12 sticle din **Elsa-Fluid de Feller** cu suma de 5 coróne (de altcum mai puțin nici nu se pôte comanda). A doua zi a și sosit **Elsa-Fluidul** și încă liber de porto.

Morbosul înse nu a voit se lee medicina, ci a zis către părintele și Maria, cari îl rugau mereu ca să lee din **Elsa-Fluidul de Feller** câțiva picuri: „Mie și așa nu-mi folosește nimic, lăsați-mé se mor în pace!” Dar când femeia plângea rugându-se să-i fie milă de copii, el s'a lăsat învins.

La zi lua 20 picuri pe e bucată de zahar și-i frecau trupul întreg de mai multe ori peste zi cu **Elsa-Fluid**, după care s'a simțit îndată mai bine. Numai de cât a comandat încă 48 sticle de **Elsa-Fluid** cu 16 cor. și de 4 cor. a adus 6 tegule **pilule de Elsa** (despre cari încă a cetit, că sînt foarte bune pentru durere de stomac), și după 3 săptămâni atât el cât și copiii lui și *socră-sa*, cari cu toții s'au folosit de **Elsa-Fluidul Feller** s'au însănătoșat pe deplin.

„Vești” imi zise prietinel Ioan, ast fel a mântuit un vis o întrégă familie. Când s'a lășit în sat vestea, că ce putere miraculoasă are **Elsa-Fluidul de Feller** toți morboșii și-au comandat acest leac de casă și toți s'au convins, că **Elsa-Fluidul de Feller** vindecă pe deplin și iute *reuma*, *umflăturile*, *morburi de splină*, *junghiuri*, *ferbințală*, *sgârçituri*, *batare de inimă*, *respirație grea*, *durere de dinți*, *mirosul greț din gură*, *stăbirea de ochi*, *nervositatea*, *morburi de grumazi*, *scrofule*, *răni*, *inghetare*, *orbanș* etc. etc. Acest fluid folosește la copiii ce au galbinare, ferbințeli, răgușeli, tusă, panglică. Dacă copiii au ceva erumperi pe trup, umflături pe obraz ori pecingine gróșă trebuie

„Mie și așa nu-mi folosește nimic, lăsați-mé se mor în pace!”

unși cu **Elsa-Fluidul de Feller** și se vor vindeca numai de cât. Încă și ómeni de aceia, cari n'au fost îndestuliți cu nici un fluid din lume, azi folosește și laudă fluidul **Elsa** alui **Feller**.

Mie mi-a făcut tare mare bucurie prietinel meu prin povestirea sa, pentru că și eu de ani de zile sufer, asud noptea, nu am apetit, răgăiu a acru, am amețeli și is nervos întru atâta în cât nici nu pot dormi. Și eu am comandat 24 sticle de **Elsa-Fluid** cu 8 cor. 60 fil., și 6 tegule de

Pilule-Elsa laxative cu 4 cor., și fie care pôte zice cu conștiința liniștită, că **Elsa-Fluidul de Feller** e medicina cea mai bună. Cine e morbos încerce și comande asta medicină de la: **Feller V. Jenő**, farmacist în **STUBICA**, Centrale 82. cott. **Zágráb**.

Fie care imi va mulțami pentru sfat.

25 (2-2)

Adevăratul Elsa-Fluid alui Feller.

(Fluidul de esenție de plante cu miros plăcut alui Feller), provécut cu marca „Elsa,” pe ori ce sticlă și pe ori ce instrucție trebuie să fie marca alăturată cu numele „Elsa” și subscrierea „Feller.” În timpul din urmă după ce **Elsa-Fluidul** se bucură de o trecere foarte mare s'au pus în circulație din partea unor speculanți fără conștiință diferite imitațiuni sub numirea de **Gold-Else-Fluid**, **Luisa-Fluid**, **Salvator-fluid**, **Horgony-fluid** etc. Să ne terim de ast fel de imitațiuni pentru că numai cel provécut cu marca „Feller” este **Elsa-fluid** veritabil. **Comisiunea sanitară a examinat-o și aprobat-o**. La espozițiile din **Berlin**, **Roma**, **Londra**, **Paris** și **Nizza** **Fluidul-Elsa** alui **Feller** a fost premiat cu medalie de aur, mai pe urmă a fost decorat cu medalia de argint a ordului crucea roșie din Spania.

Se spedéză cu rambursă ori trimițind banii înainte

Dimpreună 12 sticle sau 6 st. duble	5.— cor.
cu instrucția,	24 " " 12 " " 8.60 "
spesele de	36 " " 18 " " 12.40 "
postă și ladă	48 " " 24 " " 16.— "
	60 " " 30 " " 20.— "

La **Elsa-Fluidul** se recomandă, ca cel mai bun mijloc laxativ **pilulele Rebarbara Elsa de Feller**. Cu totul nesticăciose. Efect sigur și iute. Nu produce dureri, face poftă de mâncare, ajută mistuirea, curătește tomacul. O legătură (6 tegule) cu instrucțiunea **4 cor.** franco. Nenumărate epistole de recunoștință.

Gratis primesc tot la 12 sticle o sticlă de **Elsa Fluid**.

Adevăratul prav de insecte alui **Feller** cu marca „Elsa.” Acest prav omórá insectele stricăciose de prin case, grădine, grajduri, vil, cum is d. e. muscele, purcól, moliele, păduchii, șteinițele, furnicele etc.

Prin folosirea acestui prav să cruță foarte mult și fiind efectul lui admirabil să recomandă cu totă căldura, l tegulă 1 cor. dacă se comandă de odată cu **Elsa-Fluid**. la din contră singur costă 5 cor. franco, **St. D. FELLER V. JENŐ**, farmacist în **Stubica**,

Centrale 82. cott. **Zágráb**.

Cine vrea se comande **Elsa Fluidul de Feller** și adevăratele **Elsa Pilule de Feller** se o facă acésta în epistolă și se o adreseze corect la singurul fabricat:

Că sunt foarte îndestulit cu **Elsa-Fluid Dtale** o dovedește desele mele comande. **Elsa Fluidul** îi voiú avea tot de-a-una la casa mea.

MAUERER F.
medic **Fieberbrunn** (Tirol.)

Femeia mea suferea de șele, de o imflătură la stomac așa că trebuia să se prindă de ceva dacă voia să umble. Și lată că după ce s'a frecat de 3 ori cu **Elsa-Fluidul D-Tale** i-s'a făcut mai bine. Durerea de cap la încetat. Copilul încă mi-s'a vindecat de a horcái. **KOSAKGEORGE** (Miskolcz).

A apărut.

FLORICELE DE CÂMP

Schițe ușoare

de Aurel C. Demșa.

Prețul 1 corónă.

Visuri trecute

Schițe și Nuvele.

Prețul 1 corónă.

de Alesandru Ciura, profesor.

... ..

... ..

(29) 25-26

Fundat în anul 1789.

ERNEST KRICKL & SCHWEIGER,

literanți de curte ces. șireg. pentru materie de mătășă și ornamente sacre.

Vieua I. Kohlmarkt 2.
„la porumbul alb”.

Recomandă

ornatele sacre, pregătite strict după ritualul grec, ca de es. falone, diaconale, stihii, succos, onofar, egnation, mitre, mandii, plașanice, baldachine, prapori etc. cum și toate utensiile și vasele sacre de metal ca discoborul, cruce, chivot, artoclasia, trichidă și ducheră, candelabre etc. toate pregătite solid și en prețul cel mai ieftin de fabrică.

Cataloage ilustrate se trimit la cerere gratis și franco.

Comunicarea trenurilor

prin gara Küküllőszög (Blas)

(valabil din 1 Maiu 1904).

cătră	gara	de la
Teuș - Tövis		
226	persoane	102
1246	mixt	215
785	accelerat	904
252	accelerat	1228
Copșa - Kis-Kapus		
104	persoane	221
216	mixt	1248
905	accelerat	784
1229	accelerat	251
Sóvárád		
403		
248		826
		650

Senegin contra tusei, răgușelii, tusei măgărești, catarului astmei, greutateii de respirat, lungorei și tusei senci. **Vindecă sigur și repede.** Prețul 1 cor. 20 fil. și 2 cor.

Capsic unsore. Contra durerii de oșe, podagreii, reumatismului, răcelilor, durerilor de cap, dinți și nervi, precum și scrintiturilor. Cele mai îmbetrănite bóle le vindecă. Prețul 1 cor. 20 fil. și 2 cor.

Centarin. Contra morburilor de stomac, precum lipsa de apetit, mistuirea rea, catarul și aprinderea de stomach, greața și vomarea, sgârceiurile cele mai grele. Leac sigur. Folosește și la curățirea sângelui. Prețul 120 și 2 cor.

Kaljodsarsaparil. Mijloc excelent pentru curățirea sângelui la sifilis, morburile tineretelor 1 sticlă 2 cor.

Laxbonbons. Închiderea scaunului e cauza diferitelor morburi, pecum palpitarea de inimă, ameteli, dureri de cap și altele. Decii cine suferă de închiderea scaunului numai de cât se comandeză **Laxbonbons** zacharele purgative, plăcute și dulci la luat. Pețul 1 cor.

Chemicala, drogue, legături și bandagerie chirurgice. Instrucție pentru prepararea diferitelor vinarsuri, liqueruri, rum și altele. Teuri ruseice, Parfumuri, săpunuri, crem excelent pentru față și mâni. Articoli cosmetice, oleii pentru păr. Esență pentru picatul și întărirea părului. Apa de gură și dinți pe cum și prav. Ori ce fel de articlu din bransă. Tóte fórte ieftine. Faceți întrebare și Vê veți convinge.

Cornel Demeter,
apotecar în Békás-Megyer, 41 Bpest mollett).
12 (2-10)

Cruce saú stea duplă

electromagnetică

D. R. G. M. Nr. 88503.

Vindecă și invioreză pe lângă garanță: reumă, astmă, (respirație grea), insomnie, vijeirea urechilor, auzirea grea, epilepsie, nervositate, neapetit, gâlbinare, durere de dinți, durere de cap, impotență, influență, precum și ori-ce morb de nervi. Morbosul, care nu se vindecă în timp de 45 de zile folosind aparatul de sub Nrul 88503, își reprimește banii numai decât. Acolo unde n'a folosit nici un medicament, cercați aparatul meu; sum convins despre sigurul meu aparat.

Prețul aparatului mare e cor. 6. —
e de aplicat la morburii vechi.

Prețul aparatului mic e cor. 4. —
e de aplicat la morburii mai ușore.

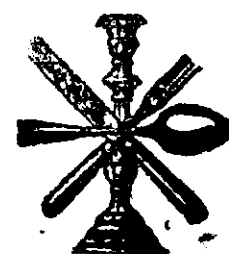
Spediția centrală de vânzare îl trimite în țară și străinătate cu rambursă, sau dacă banii se trimit înainte.

SCHIEFFER D. SÁNDOR
BUDAPEST, VIII, strada Bezerédy Nr. 3.
16 (16-52)

Gratuit:

o cumpenă de casă și o mașină de fier.

Din cauza imbulzelei prea mari a marfei trimis în totă lumea renunțăm și de totă lumea plăcuta marfă din argintul de Mexico, și anume:

6 lingurițe, 6 furculițe, 6 linguri de masă, 12 lingurițe de cafea, 6 cuțite de desert, 6 furculițe de desert, 1 lingură pentru supă, 1 lingură pentru lapte, 2 luminări elegante pentru salon, tóte din argint de Mexico

total 46 bucați numai 6 fl. 50 cr.

Afară de acestea fie-care cumpărător primesc ca dar, și pe lângă garanță

o cumpenă de casă de o putere de 12 1/2 kgr.

Argintul de Mexico este un metal alb (și dinlăuntru) despre calitatea căruia primesc garanța pe 25 ani. Spedițiunea se face ori prin rambursă ori prin trimiterea banilor înainte.

SCHIEFFER D. SÁNDOR,
BUDAPEST, VIII, strada Bezerédy Nr. 3.

— Pentru 5 coróne —

trimit 4 1/2 chilo (vre-o 50 bucăți), bun și fin

© Săpun de toaletă ©

pregătit din: trandafiri, lillie, viole, resedă, jasmín, lăcrămiore.

Banii să se trimită înainte, ori se vor ridica cu rambursă.

Alexandru D. Scheffer,
Budapesta, VIII. Bezerédy 3.